



**Boom**  
keuzedelen

## ONDERNEMEND GEDRAG

---

**Boom**

## COLOFON

---

Boom Mbo  
klantenservice@boom.nl  
www.boom.nl

Auteur: Rick van Midde  
Inhoudelijke redactie: Jan Ferwerda

Titel: Ondernemend gedrag  
ISBN: 978 90 3726 949 9  
Eerste druk/eerste oplage

© 2025 Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Auteursrecht ten aanzien van tekst- en datamining en machinelearning is nadrukkelijk voorbehouden.

Voor zover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht ([www.reprorecht.nl](http://www.reprorecht.nl)). Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bijvoorbeeld een (digitale) leeromgeving of een reader in het onderwijs (op grond van artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot Stichting Uitgeversorganisatie voor Onderwijslicenties (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, [www.stichting-uvo.nl](http://www.stichting-uvo.nl)).

De uitgever heeft ernaar gestreefd de auteursrechten te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich alsnog tot de uitgever wenden.

Door het gebruik van deze uitgave verklaart u kennis te hebben genomen van en akkoord te gaan met de specifieke productvoorwaarden en algemene voorwaarden van Boom Mbo, te vinden op [www.boom.nl](http://www.boom.nl).

# INHOUD

---

<b>Werken met dit keuzedeel</b>	<b>4</b>
<b>1 Ondernemend gedrag</b>	<b>7</b>
1.1 Ondernemerschap en ondernemend gedrag	10
1.2 Begrippen	15
<b>2 Wie ben ik?</b>	<b>17</b>
2.1 Gedrag	20
2.2 Identiteit	24
2.3 Persoonlijkheidstypen	25
2.4 Netwerken	29
2.5 Begrippen	33
<b>3 Mijn (werk)omgeving</b>	<b>35</b>
3.1 Motivatie	37
3.2 Werkveld	38
3.3 Maatschappelijke trends en ontwikkelingen	42
3.4 Functies	42
3.5 STARR	44
3.6 Zelfstandigheid	46
3.7 Beroepshouding	47
3.8 Film maken	49
3.9 Begrippen	52
<b>4 Kansen zien</b>	<b>55</b>
4.1 Creativiteit	56
4.2 Lef	59
4.3 Doorzettingsvermogen	61
4.4 Besluitvaardigheid	63
4.5 Overtuigingskracht	65
4.6 Deskundigheid	68
4.7 Begrippen	71
<b>5 Kansen grijpen</b>	<b>73</b>
5.1 Actief luisteren	76
<b>6 Uitdaging</b>	<b>81</b>
<b>Index</b>	<b>85</b>

## WERKEN MET DIT KEUZEDEEL



### Digitale leeromgeving

Bij sommige opdrachten heb je hulpmiddelen nodig. Bijvoorbeeld filmpjes, formulieren of een link naar een website. Deze staan allemaal in de digitale leeromgeving. Het icoontje in de vorm van een wereldbol verwijst naar de digitale leeromgeving. Om hier te komen ga je naar [Boomdigitaal.nl](https://boomdigitaal.nl).

#### *Eerste keer inloggen in de digitale omgeving*

Voordat je de digitale leeromgeving kunt gebruiken, moet je je licentie activeren.

- Overleg met je docent welk type account je gebruikt.
- Ga naar [Boomberoepsonderwijs.nl/licentie](https://boomberoepsonderwijs.nl/licentie).
- Bekijk de instructiefilm of lees het stappenplan.
- Volg de stappen.

Daarna kun je aan de slag!

### Ondernemend gedrag

Ondernemend gedrag heeft te maken met kansen zien. Ook heeft het te maken met kansen grijpen. Er iets mee doen. Daar hoeft je helemaal geen eigen bedrijf voor te hebben. Kansen zien en kansen grijpen is belangrijk voor iedereen. Waar je ook werkt. Om kansen en mogelijkheden te herkennen en er iets mee te doen moet je ook jezelf en je (werk)omgeving goed kennen.



Bekijk het filmpje.

Deze toiletjuffrouw vertoont ondernemend gedrag. Ze ziet kansen en grijpt die kansen.



### Leerdoelen

1. Je bezit basiskennis over het gedrag van mensen.
2. Je bezit kennis van kenmerken en eigenschappen van ondernemend gedrag.
3. Je kunt je eigen kwaliteiten inschatten.
4. Je kunt jezelf beoordelen op ondernemend gedrag.
5. Je bezit kennis van persoonlijkheidstypen in relatie tot gedrag.
6. Je bezit kennis over belangrijke actuele ontwikkelingen in je werkveld en branche.
7. Je kunt je eigen werksituatie in beeld brengen.
8. Je kunt verbetervoorstellen doen ten aanzien van je (werk)omgeving.
9. Je kunt creatief denken.
10. Je kunt een idee/voorstel toelichten.
11. Je kunt informatie verzamelen met verschillende methoden.
12. Je kunt feedback vragen en ontvangen.
13. Je kunt omgaan met feedback.
14. Je kunt reflecteren op je eigen gedrag.
15. Je kunt doelen formuleren.
16. Je kunt jezelf presenteren.

Dit keuzedeel bestaat uit:

- *Theorie, begrippen en opdrachten*

Hierbij leer je over en oefen je met de praktijk. In sommige opdrachten werk je aan beroepsproducten. Deze opdrachten herken je aan [BP]. Die beroepsproducten kun je verzamelen in je portfolio en heb je nodig om de uitdaging aan het einde van het keuzedeel goed af te ronden.

*De beroepsproducten in dit keuzedeel zijn:*

- *bewijs ondernemend gedrag*
- *mijn persoonlijkheidstype*
- *mijn waarden, normen en identiteit*
- *brancheonderzoek: collage 'trending topics'*
- *verantwoordelijkheid*
- *zelfstandigheid*
- *mijn lerende houding.*

- *Test je kennis*

Hiermee kun je zelf je kennis van de theorie testen.

- *Uitdaging*

Dit is het eindproduct en de afronding van het keuzedeel. Hier werk je gedurende het hele keuzedeel naartoe. En hier word je op beoordeeld. Voeg deze laatste opdracht ook toe aan je portfolio.

Voor de Uitdaging ga je op zoek naar een probleem. Dat kan een probleem zijn op je werkplek, maar kan ook een probleem zijn binnen je sportvereniging, je familie, op school of in je directe omgeving. Daarna bedenk je een oplossing voor het probleem. Vervolgens bedenk je een plan voor de uitvoering om het probleem op te lossen en presenteer je je oplossing aan mensen die ermee te maken hebben. Je maakt een verslag van deze opdracht en beschrijft hoe je terugkijkt op deze opdracht.

- *Theorietoets*

Je docent besluit of je ter afsluiting een theorietoets maakt.





# Hoofdstuk 1

## Ondernemend gedrag

---

Ondernemend gedrag bestaat uit vier stappen:

1. inzicht in jezelf
2. inzicht in je (werk)omgeving
3. kansen zien
4. kansen grijpen.

Je gaat onderzoeken wat ondernemend gedrag inhoudt.

### Aan het eind van dit hoofdstuk

1. ken je basisbegrippen die horen bij ondernemerschap en ondernemend gedrag
2. kun je jezelf beoordelen op ondernemend gedrag
3. kun je omgaan met feedback
4. kun je reflecteren op je eigen gedrag.

## Opdracht 1 Oriëntatie Even voorstellen

Bekijk de leerdoelen:

1. Je bezit basiskennis over het gedrag van mensen.
2. Je bezit kennis van kenmerken en eigenschappen van ondernemend gedrag.
3. Je kunt je eigen kwaliteiten inschatten.
4. Je kunt jezelf beoordelen op ondernemend gedrag.
5. Je bezit kennis van persoonlijkheidstypen in relatie tot gedrag.
6. Je bezit kennis over belangrijke actuele ontwikkelingen in je werkveld en branche.
7. Je kunt je eigen werksituatie in beeld brengen.
8. Je kunt verbetervoorstellen doen ten aanzien van je (werk)omgeving.
9. Je kunt creatief denken.
10. Je kunt een idee/voorstel toelichten.
11. Je kunt informatie verzamelen met verschillende methoden.
12. Je kunt feedback vragen en ontvangen.
13. Je kunt omgaan met feedback.
14. Je kunt reflecteren op je eigen gedrag.
15. Je kunt doelen formuleren.
16. Je kunt jezelf presenteren.

- a. Welk leerdoel lijkt jou uitdagend? Waarom vind je dat?
- b. Waar zie je tegenop? Leg uit waarom je dat denkt.
- c. Welke ervaringen heb je al met deze leerdoelen?
- d. Noteer bij elk leerdoel een idee dat je zou kunnen uitwerken voor je uitdaging (de training).

## Opdracht 2 Oriëntatie Ondernemend gedrag

Wat is ondernemend gedrag?



Bekijk het filmpje en lees het stappenplan.

Welke woorden schieten jou te binnen als je denkt aan ondernemend gedrag? Denk eerst eens aan ondernemende mensen. Wie vind jij ondernemend? Wat doet diegene dan?

Maak hiervan een mindmap. Je kunt hierbij het filmpje of het stappenplan gebruiken.



### Opdracht 3 Oriëntatie Ben ik ondernemend?



- a. Denk eens na over de volgende vragen:
- Klom jij vroeger als eerste in een boom?
  - Verkocht jij weleens iets aan vriendjes en vriendinnetjes?
  - Sta jij vooraan als je kaartjes voor een concert wilt hebben?

Geef daarna antwoord op de volgende vraag: ben jij ondernemend?

#### Tip!

Kijk ook goed naar de mindmap van opdracht 1. Maak gebruik van de woorden die je daar hebt gebruikt om jezelf te beoordelen.



- b. Onderbouw je antwoord op vraag a met minimaal drie voorbeelden.



Bekijk de website.

- c. Maak op de website de test 'Ben jij ondernemend?'. Je krijgt 25 zinnen te zien. De website noemt deze 'vragen'. Bij de vragen kun je 1 tot 4 punten geven. Geef 4 punten als je het helemaal eens bent met de zin. Geef 1 punt als je het helemaal oneens bent met de zin.

Als je alle vragen hebt gemaakt, volgt een score. Die score gaat uit van vijf ondernemerseigenschappen. Lees vooral de uitleg achter elke eigenschap. Je kunt de score ook downloaden, printen of mailen.

- d. Klopt de uitslag van de test met jouw antwoorden op vraag a en b?

## Ondernemerschap en ondernemend gedrag

Lees de definitie die de Europese Unie heeft opgesteld rustig door.

### Ondernemend gedrag



Onder **ondernemend gedrag** wordt iemands vermogen verstaan om ideeën in daden om te zetten. Het omvat creativiteit, innovatie en het nemen van risico's, evenals het vermogen om te plannen en projecten te beheren om doelstellingen te verwezenlijken.

Als het goed is, valt je op dat de beschrijving het helemaal niet heeft over een eigen bedrijf. Het gaat over het vermogen van mensen om ideeën in daden om te zetten. Daarvoor moet je kansen zien en kansen grijpen.



*Een ondernemer heeft vaak een eigen bedrijf. Toch heb je dit niet nodig om ondernemend gedrag te vertonen.*

### Entrepreneur

Een **ondernemer**, of met een ander woord een **entrepreneur**, ziet kansen en grijpt kansen. Bij een entrepreneur is sprake van ondernemerschap. Behalve kansen zien en kansen grijpen komt er nog iets bij! Een ondernemer start vaak een eigen bedrijf. Hij creëert daarmee iets nieuws.

Volgens het woordenboek is een ondernemer iemand die voor eigen rekening en risico werkt. Hij investeert geld (om artikelen in te kopen, een kantoor te huren of een bedrijfsbus te kopen) en loopt het risico dat hij dat geld (gedeeltelijk) kwijtraakt. Een ondernemer hoopt natuurlijk dat de investeringen voldoende geld opleveren om winst te kunnen maken. Dat is een belangrijk doel van een zelfstandig ondernemer.

**Intrapreneur**

Succesvolle directeuren van grote bedrijven zijn weliswaar in loondienst, maar ze zijn een voorbeeld als het gaat om ondernemend gedrag. Ook zij zien kansen en grijpen kansen. Ondernemend gedrag is daarmee belangrijk voor studenten en werknemers. Ondernemende mensen dragen bij aan een sterke samenleving. Volgens de overheid en het bedrijfsleven hebben we dat hard nodig in Nederland.

Een werknemer met een ondernemende houding noem je een **intrapreneur**. Een ondernemend persoon is nieuwsgierig, ziet kansen en grijpt kansen. Hij gaat niet zitten afwachten tot de chef (of docent) een opdracht geeft, hij neemt initiatief. Kansen zien betekent bovendien dat hij met nieuwe ideeën komt die aansluiten bij de behoeften van de 'klant'. Kansen grijpen geeft aan dat de intrapreneur een doener met doorzettingsvermogen is. Hij gelooft in zijn plannen en weet anderen daarvan te overtuigen.

**Opdracht 4 Ondernemerschap en ondernemend gedrag**

a. Typ in een zoekmachine 'ondernemerschap' in. Bekijk de eerste drie hits. Schrijf op wat jou opvalt.



Bekijk de website.

b. Welke definitie van 'ondernemerschap' geeft Wikipedia?



Bekijk de website.

c. Ga naar de website en typ 'ondernemend' en 'ondernemerschap' in. Welke definities kom je tegen?

d. Wat is het verschil tussen een intrapreneur en een entrepreneur?

**Tip!**



Een entrepreneur is een ondernemer, een intrapreneur is een ondernemende werknemer. Waarin zit nu het verschil?

e. Geef een eigen omschrijving van de begrippen 'ondernemerschap' en 'ondernemend gedrag'.



Lees de stappenplannen.

f. Maak een presentatiedia over ondernemerschap en ondernemend gedrag. Je kunt hierbij de stappenplannen gebruiken.

**Opdracht 5 Ondernemende eigenschappen**

a. In het schema hierna staan ondernemende eigenschappen. Zoek van elk woord de betekenis op en schrijf deze op.

Eigenschap	Woordenboek
Initiatiefrijk	
Creatief	
Verbeteringsgericht	
Lef	